

Nekoliko šiitski uvjerenja

<"xml encoding="UTF-8?">

Šiitska uvjerenja

1. Šiije klanjaju i poste, te iz svoje imovine izdvajaju zekjat i hums. Oni kao vadžib (obavezu) smatraju to da bar jednom u toku života obave hadž (hodočašće) i umru, a ukoliko su u mogućnosti da to obave više puta, oni to smatraju mustehabom (pohvalnim djelom). Pozivaju na dobro, a odvrćaju od zla. Druže se sa Božijim prijateljima i sa prijateljima Njegovog Poslanika, dok su neprijatelji s njihovim neprijateljima. Oni se na Božijem putu bore i čine džihad protiv svakog nevjernika i mušrika koji javno proglasi rat i borbu protiv Islama i Muslimana, i koji priprema zavjeru protiv Islamskog ummeta.

Oni svoje ekonomske, društvene i porodične obaveze poput privrede, trgovine, iznajmljivanja, braka, razvoda, miraza, vaspitanja, dojenja deteta, hidžaba, vjerske nošnje itd. – obavljaju shodno Islamskim propisima. Oni te propise preuzimaju od bogobojaznih i fakiha (islamskih pravnika) koji iste izvode iz Kur'ana i ispravno prenesenih rivajeta i hadisa (sahiha) od Ehlul-bejta, kao i iz racionalnih zaključaka (al-'akl) i idžma'-a, tj.prenosa u kojim su svi muslimanski učenjaci saglasni.

2. Šiije smatraju da svaki od obaveznih dnevnih namaza (sabah, podne, ikindija, akšam i jacija) imaju svoje posebno i određeno vreme, te da treba da se obavljaju u pet različitih vremena. Oni smatraju da je najbolje te namaze obaviti u njihovo određeno vreme. Naravno, ovdje

napominjemo da oni podne i ikindiju namaze, te akšam i jaciju namaze obavljaju uporedo, jer ih je i Božiji Poslanik s.a.v.a. obavljao uporedo bez ikakvog posebnog razloga, i u vremenu kada nije bio ni bolestan niti je bio na putovanju. Ova činjenica je prenesena u Muslimovom Sahihu, ali i drugim knjigama, a i danas je, zbog olakšavanja obaveza ummeta uobičajen čin.

3. Šiije poput ostalih muslimana uče ezan, ali nakon rečenice „Hajja alal-falah“ (Požurite ka blaženstvu), oni izučavaju i rečenicu „Haja ala hajril-'amal“ (Požurite ka najboljem djelu). Kasnije je Omer ibn Hattab izdvojio tu rečenicu iz ezana na osnovu svog ličnog zaključka o tome da ukoliko narod bude saznao da je namaz najbolje djelo, neće prisustvovati džihadu (borbi na Božijem putu). (O ovome su pisali alama Kušci Aš'ari u svom komentaru na knjigu Tadžridul-i'tikad [Apstrakcija uvjerenja] i Kindi u svojoj knjizi al-Musannaf, kao i Muttaki Hindi u knjizi Kanzul-'Ummal. Oni su takođe pisali da je Omer ezanu dodao rečenicu „as-Salatu hajrun minan-naum“ (Namaz je bolji od spavanja) koja u doba Božijeg Poslanika nije korištena).

Ovdje ističemo da su u Islamu, ibadet i djela koja uvode u ibadet, u direktnoj vezi sa Božijim narebama i dozvolama. Drugim riječima, svi propisi u Islamu moraju biti zasnovani na eksplicitnom ili univerzalnom tekstu iz Kur'ana ili sunneta Božijeg Poslanika. U suprotnom, taj propis će označavati novotariju (al-bid'a) koja se mora odstraniti i zaključiti da ona pripada osobi koja ju je izmislila (a ne samoj vjeri). Prema tome, bilo kakva redukcija ili povećavanje u propisima koji su u vezi sa ibadetima i ostalim vjerskim odredbama, na osnovu individualnih zaključaka i tumačenja jeste netačan i neosnovan čin.

Međutim, to što šiije u ezanu nakon svjedočenja o poslanstvu i robovanju Božijeg Poslanika Uzvišenom Gospodaru (Ešhedu enne Muhammadan 'abduhu ve resuluhu) dodaju i svjedočenje o tome da je Ali (ibn Ebi Talib) blizak Bogu (Ešhedu enne Muhammadan 'abduhu ve resuluhu) preuzeto je iz rivajeta prenesenih od Božijeg Poslanika i članova Ehlul-bejta koji tvrde da na vratima dženneta, rečenica „Muhammadun resulullah“ (Muhamed je Božiji Poslanik), nikada nije ispisana a da nakon nje ne stoji rečenica „Alijun velijjullah“ (Ali je prijatelj Božiji). Ova tvrdnja ukazuje na to da šiije Alija ibn Ebi Taliba ne smatraju niti Božijim Poslanikom, niti Bogom.

Prema tome, spominjanje ove rečenice u ezanu, nakon dva svjedočenja (o jednoći Božijoj i o tome da je Muhammed Njegov Poslanik), dozvoljeno je ukoliko sa time želi postići zadovoljstvo Božije. Međutim, tu rečenicu ne treba spominjati s uvjerenjem da je ona dio ezana, i da je obaveza izreći je. To je juridička presuda glavnine i većine šiitskih džaferitskih pravnika. Shodno tome, taj dodatak u ezanu – koji se kao što rekosmo ne izgovara s uvjerenjem da je dio ezana – ne spada u grupu neosnovanih stvari u vjeri, te samim tim ne podliježe definiciji novotarija.

4. Šiije sedždu čine na zemlji, sitnim kamenčićima, stijenama i ostalim dijelovima zemlje i onoga što niče iz nje poput slame, a ne na tepihu, platnu i jestivim i ukrasnim materijalima. Taj čin je preuzet iz mnogobrojnih rivajeta koji su preneseni u šiitskoj i sunitskoj literaturi, a na osnovu kojih se tvrdi da je Božiji Poslanik sedždu činio na zemlji, te da je muslimanima naređivao da ga u tome slijede, te da čine isto.

Kao primjer možemo spomenuti da je jednog dana, Bilal Habaši klanjao na omotu svog turbana kako ga vrelina zemlje ne bi mučila. U tom trenutku, Poslanik mu je ispod čela izvukao omot i rekao: „O Bilale, spusti svoje čelo na zemlju!“

Takođe, Poslanik je Sahibu i Rabahu rekao: „O Sahibe i Rabahe, spustite svoja čela na zemlju!“ Takođe, na osnovu onoga što je preneseno u Buharijevom Sahihu, ali i u ostaloj literaturi, Poslanik a.s. je kazao: „Zemlja je za mene određena kao mjesto za sedždu i mjesto koje će pročišćavati.“

Slijedeći razlog za tu činjenicu jeste to što spuštanje čela i činiti sedždu na zemlji predstavlja najpovoljnije stanje za sedždu pred Bogom. Taj čin ukazuje na najveći nivo skrušenosti pred Gospodarom, te čovjeka podsjeća na njegovo ishodište i korijene, tj. na zemlju. Uzvišeni Bog govori:

[مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى]

„Stvorili smo vas iz nje [zemlje] i u nju ćemo vas vratiti i ponovo ćemo vas iz nje iznijeti.“

Takođe, kao razlog možemo spomenuti i to da sedždža zaista predstavlja krajnost skrušenosti. Međutim, ta skrušenost neće biti uspostavljena sa sedždom na sedžadi, tepihu, platnu ili skupocijenim ukrasnim materijalima. Jedini način realizacije te skrušenosti jeste to da najdraži dio svog tela, tj. svoje čelo spustimo na najbezzvrijedniju stvar, tj. na zemlju. Naravno, zemlja treba da bude čista, te upravo iz tog razloga, šiije sa sobom nose komadić osušene gline (kao pločica za sedždu) u čiju čistoću su sigurni. Radi blagoslova i berićeta, često je taj komadić gline sačinjen od blažene zemlje iz Kerbele gde je imam Husein a.s. pao kao šehid. Slično ovom činu vidimo i kod ashaba Božijeg Poslanika koji su sa sobom nosili sitne kamenčiće iz Mekke kako bi u svojim putovanjima na njima činili sedždu.

Međutim, džafaritske šiije ne insistiraju na tom dijelu i ne upražnjavaju ga stalno. Naime, oni bez ikakve sumnje i dvoumljenja čine sedždu na svakom čistom kamenu poput onoga što se nalazi u džamiji Božijeg Poslanika s.a.v.a i Mesdžidul-haramu.

Oni u namazu ne stavljaju svoju desnu ruku na lijevu, jer su uvjerenja da Božiji Poslanik s.a.v.a. nije tako činio i da vezanje ruku u namazu nije dokazano nijednim ajetom ni jasnim i pouzdanim

rivajetom. Upravo iz tog razloga primjećujemo da ni malikije ne upražnjavaju taj čin.

5. Džaferitske šiije prilikom abdesta svoje ruke peru od lakata do vrhova prstiju, a ne suprotno, jer su propise abdesta preuzeli od Ehlul-bejta a.s., dok su oni isto učinili od Božijeg Poslanika s.a.v.a. Pošto ovi predvodnici bolje od svakog znaju kako je njihov predak (Poslanik) uzimao abdest, možemo ustanoviti da je Poslanik sigurno to obavljao upravo na taj način. Interpretatori Kur'ana su termin „ila“ (od) koji se spominje u kur'anskom ajetu koji govori o abdestu protumačili u obliku termina „ma'a“ (sa). U prilog ovome ističemo da je i Šafi'i Sagir (manji) u svojoj knjizi Nihaja al-muhtadž isto učinio.

Oni (šiije) takođe u abdestu potiru (al-mash) svoju glavu i noge, i ne peru ih. Jedan od razloga smo već spomenuli, a ovdje ističemo i drugi. Ibn Abas je rekao:

<الوضوء غسلتان ومسحتان، أو مغسولان وممسوحان>

„Abdest se sastoji od dva pranja (gaslatan) i dva potiranja (mashatan); odnosno od dvije oprane i dvije potrane stvari.“

6. Džaferitske šiije privremeni brak smatraju dozvoljenim, a za autentičnost te izjave osvrću se na eksplicitni iskaz iz Kur'ana koji glasi:

[فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ]

„A ženama vašim s kojima ste imali bračne odnose podajte vjenčane darove kao što je propisano.“

Slijedeći razlog jesu upravo potvrdna djela muslimana koji su živjeli u doba Božijeg Poslanika s.a.v.a., kao i djela njegovih ashaba (poslije njega) sve do perioda hilafeta Omera ibn Hattaba. Ovdje ističemo da se privremeni brak odnosi na vjerski (šerijatski) brak koji je u slijedećim elementima sličan stalnom braku:

a) Žena ne smije biti udata, a molitva koja označava početak braka i implementira propise relevantne njemu (u oba slučaja) mora biti praćena s eksplicitnim zahtjevom (al-idžab) žene i eksplicitnim prihvatanjem (al-kabul) muškaraca .

b) Ženi se moraju odrediti i predati vjenčani darovi koji se u stalnom braku nazivaju mehrom. Kao što maločas rekosmo, to se evidentno zaključuje iz Kur'anskog teksta.

- c) Nakon eventualnog razvoda , žena je u obavezi da u periodu koji je po šerijatu jasno određen (al-'idda) ne stupi u ponovni brak.
- d) Nakon eventualnog razvoda, dijete pripada muškarcu.
- e) Žena ne može (u istom vremenu) imati više od jednog supruga.
- f) Dijete i otac, kao i dijete i majka obostrano naslijeđuju miraz.

Međutim, razlika između privremenog i stalnog braka jeste u tome što je u prvom nužno da se odredi period braka, te što muškarac u tom slučaju nije u obavezi da izdržava ženu. U tom obliku braka, treba istaći da, žena i muškarci ne nasleđuju miraz. Takođe, okončanje tog braka se ne izvršava razvodom, već se to uspostavlja protokom određenog bračnog perioda, ili odustajanjem od ostatka tog vremena prilikom bračne molitve.

Osnovna filozofija ove vrste braka u Islamu jeste u tome da se pruži validan i autentičan odgovor prirodnim potrebama muškaraca i žena koji nisu u mogućnosti da pripreme sve uslove za stalni brak, ili koji su zbog smrti svog supružnika u posebnoj situaciji, a koji ujedno žele da žive časno i dostojanstveno. Prema tome, privremeni brak je najprije institucionalizovan kako bi riješio jedan od značajnih društvenih problema, kako islamska zajednica, blagovremeno ne bi propala u jamu uništenja i nonšalantnosti. Naravno, privremeni brak se nekada koristi i u cilju šerijatski dozvoljenog utemeljenja obostranog upoznavanja pred stalnim brakom.

Na taj način, spriječava se uspostavljanje šerijatski nedozvoljenih odnosa, preljuba i ugušivanje tjelesnih potreba, kao i upuštanje u ostale nedozvoljene (haram) načine poput masturbacije kod osoba koje ne mogu da imaju samo jednu ženu, ili koje nisu u finansijskom stanju da održavaju jednu ili više žena (u skladu sa šerijatom), a koje ujedno ne žele da čine nedozvoljeni (haram) čin.

U svakom slučaju, ova vrsta braka proizlazi iz Kur'ana, sunneta i dijela ashaba Božijeg Poslanika s.a.v.a. u dužem periodu. Prema tome, ukoliko ova vrsta braka bude spadala u grupu preljube, to bi značilo da su Kur'an, Poslanik s.a.v.a i njegovi ashabi preljubu smatrali dozvoljenom, te da je osoba koja je stupila u privremeni brak neko vrijeme činila preljubu. Utječemo se Bogu od ove tvrdnje! Takođe, treba istaći da tvrdnja o pobijanju i presuda o prekidanju perioda (an-nash) važenja ove vrste braka nipošto nisu zasnovane na Kur'anu i na sunnetu. Štaviše, ne postoji eksplicitan i snažan dokaz u korist takvoj tvrdnji. Ipak, napominjemo da šiije imamije, oslanjajući se na Kur'an i hadise, iako smatraju da privremeni brak spada u grupu šerijatski dozvoljenih (halal) brakova, ipak ističu da je stalni brak i osnivanje porodice uzvišeniji i bolji čin, jer je porodica osnova zdrave i snažne zajednice.

Dakle, šiije u praksi ne pokazuju veliku naklonjenost privremenom braku – koji se u Islamu naziva al-mut'a – iako ga na osnovu imperativa Islamske vjeroispovijesti i sunneta Božijeg Poslanika s.a.v.a. smatraju dozvoljenim.

Ovdje valja napomenuti i to da šiije imamije, osvrćući se na Kur'an, hadise, predaje i preporuke besprijekornih predvodnika iz porodice Ehlul-bejta a.s. uvažavaju veliki respekt i poštovanje ženama. Oni ženi pridaju veliki značaj. U domenu vezanom za položaj, ulogu i prava žene, posebno kada je riječ o moralnom ponašanju s njom, kao i u pravnim pitanjima o vlasništvu, braku, razvodu, starateljstvu, dojenju, bogoštovlju i trgovinama – u islamskoj jurisprudenciji i prenosima besprijekornih predvodnika Ehlul-bejta a.s. postoje uzvišene i zapanjujuće stavke.

7. Džaferitske šiije smatraju da su slijedeći postupci nedozvoljeni (haram): preljuba (az-zina), istopolni odnosi (al-lavat), kamata (ar-riba), ubijanje nedužnog čovjeka (al-katl), konzumiranje alkohola (al-hamr), kocka (al-kumar), nevijera, varanje, prevara, nedozvoljeno uskladištavanje (al-ihthak), zakidanje na vagi, bijes, krađa, neprijateljstvo, nedozvoljena muzika (al-gina), ples, neosnovana tvrdnja, klevetanje, spletkarenje, lumpovanje (al-lahv va al-la'ib), mučenje vjernika, ogovarenje, psovanje, laganje, netačna tvrdnja i ostali manji ili veći grijesi. Prema tome, oni se uvijek trude da koliko mogu budu odstranjeni od takvih čina, te da u skladu sa svojim mogućnostima, koristeći različite pribore i metode poput pisanja i publikacije moralnih i vaspitnih knjiga i skripti, formiranjem raznih skupova, predavanja i govora na džum'a namazima itd., spriječe rasprostiranje takvih grijeha u zajednici.

8. Šiije moralne vrline i norme smatraju važnim, te zbog toga u sebi gaje ljubav prema savjetima i poučnim iskazima. Oni voljno slušaju takve iskaze, te iz velikog entuzijazma, u kućama, džamijama i trgovinama, u raznim prilikama održavaju sjednice. Upravo iz tog razloga, oni se pretiču u izučavanju korisnih i značajnih molitva prenesenih od Božijeg Poslanika s.a.v.a. i prečistih predvodnika a.s. U tom nizu, valja napomenuti molitve poput Kumeila, Ebu Hamze Sumalija, Samata, Đaušeni kebira, Makarim al-ahlak-a i Iftitaha (koja se izučava u toku mjeseca ramazana). Ove molitve koje su prepune uzvišene i dragocjene sadržine, oni izučavaju uz veliku skrušenost, tugu, duhovnost, plač i jecaj. Taj čin uzrokuje pročišćavanje njihovih duša i njihovo zbližavanje Uzvišenom Gospodaru. (Ove molitve možemo pronaći u enciklopedijskom djelu koje je u posljednje vrijeme objavljeno pod nazivom al-Mausu'a al-ad'ija al-đami'a [Obuhvatna zbirka molitva]. Takođe, možemo ih pročitati i u uobičajenoj tradicionalnoj literaturi koja je i te kako poznata kod islamskih korifeja i slavnih ličnosti.)

9. Šiije pridavaju posebnu pažnju i važnost mezaru Božijeg Poslanika s.a.v.a. i njegovog

prečistog Ehlul-bejta a.s. U tom nizu, možemo spomenuti mezar imama Hasana Mudžtabe a.s., imama Zejnul-'abidina (Sedžada) a.s., imama Muhameda Bakira a.s. i imama Džafera Sadika a.s. u Baki'u (u Medini), mezar imama Alija a.s. u Nedžefu, mezar imama Huseina ibn Alija a.s., njegovog brata, kao i njegove djece i prijatelja, i djece njegovog brata koji su na danu čuvenom kao Ašura, na Kerbeli pali kao šehidi, mezar imama Hadija a.s. i imama Hasana Askerija a.s. u Samari, mezar imama Dževada a.s. i imama Kazima a.s. u Kazimejnu, mezar imama Reze (Ride) a.s. u Mašhadu (u Iranu) kao i mezari njegove kćerke i sina u Komu i Širazu, mezar prvakinja na Kerbeli, Zejnebe u Damasku, te i mezar Nafise, jedne od članova porodice Božijeg Poslanika s.a.v.a. u Kajru. Ovaj čin se uvažavao radi odavanja počasti Božijem Poslaniku s.a.v.a., jer na poštovanje osobe može da se ukaže kroz poštovanje prema njegovoj djeci. Primjer ovakvog postupanja možemo primjetiti i u samom Kur'anu gdje se hvale članovi porodica Imranovih, Jasinovih, Ibrahimovih i Ja'kubovih, te se njihov položaj veliča, dok neki od njih nisu ni bili Božiji poslanici. Kur'an o tome govori:

[ذُرِّيَّةَ بَعْضِهَا مِنْ بَعْضٍ]

„Sve porod jedan od drugog – a Allah sve čuje i sve zna.“

Drugi razlog za ispravnost ovog čina jeste to što Kur'an nije prigovarao osobama koje su govorile:

[لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِم مَّسْجِدًا]

„A onda oni do čijih se riječi najviše držalo rekoše: Napravićemo na ulazu u nju bogomolju.“

Kur'an ovaj njihov posao ne smatra širkom, zato što vjernik čini sedždu i rukuu' isključivo za Boga i samo Njega obožava, a zato što je mezar Božijih prijatelja posvećen zbog toga što su oni u njemu sahranjeni, vjernik svoj ibadet čini upravo pored njihovog mezara. Isti slučaj vidimo u čuvenom makamu poslanika Ibrahima a.s. koji je postao svet i blažen. Uzvišeni Bog govori:

[وَاتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى]

„Neka vam mjesto na kome je stajao Ibrahim bude prostor iza kog ćete molitvu obavljati.“

Dakle, nije ispravno smatrati da se klanja Ibrahimovom makamu onaj ko klanja iza njega, kao što nije ispravno smatrati ni to da se klanja planinama Safi i Mervi onaj ko Boga štuje na

razdaljini između njih. Uzvišeni Bog je za ibadet svojih robova odredio sveta i blagoslovena mjesta koja su u posebnoj vezi sa Njegovim postojanjem. Bez sumnje, dani poput Jaum al-'arafa i podneblja poput Mine i Arafata odišu posebnim sakralnim duhom, a glavni uzrok njihove svetosti jeste njihova posebna veza sa Uzvišenim Bogom.

10. Upravo iz tog razloga, džaferske šiije poput drugih obaviještenih muslimana koji vrlo dobro poznaju ulogu Božijeg Poslanika s.a.v.a. i njegove prečiste porodice a.s., iz velikog poštovanja prema njima, kao i zbog učenja pouka od njih i obnavljanje svojih duhovnih zavjeta s njima – obraćaju posebnu pažnju posjećivanju mezara Ehlul-bejta a.s. Oni na taj način insistiraju na vrlini i norme zbog kojih su se te prečiste duše na božijem putu borili i najzad pali kao šehidi.

Posjetioци tih čistih mezara se u svojim zijaretima prisjećaju vrline i prednosti njihovih vlasnika (čestitih osoba koje su u njima sahranjene) poput borbe na Božijem putu (džihad), otpornosti u namazu, davanja zekjata i snošljivosti muka i tortura. Štaviše, svojom ljubaznošću i saučešću koje pokazuju prema potlačenim potomcima Božijeg Poslanika s.a.v.a., oni aktivno sudjeluju u njihovim tugama i žalosti.

Zar nije Božiji Poslanik s.a.v.a. nakon Hamzinog šehadeta (uz veliku tugu) rekao: „Ali Hamza nema nekoga ko će za njim plakati“?! Zar nije on zaplakao povodom smrti svog voljenog sina Ibrahima?! Zar nije on često obilazio mezare koji su se nalazili u Baki' u?! Zar nije on govorio: „Posećujte mezarja, jer vas ona podsjećaju na ahiret!“?!

Da! Posjećivanje mezarja besprijekornih imama Ehlul-bejta a.s. i prisjećanje na njihove živote i razloge njihovih borbi na Božijem putu, zaista nove generacije upoznaje sa samopožrtvovanosti ovih velikana na putu veličanja islamske vjeroispovjesti i svih muslimana. Taj čin takođe u njima gaji duh hrabrosti, odvažnosti, predanosti i šehadeta na Božijem putu.

Posjeta mezarima (zijaret) jeste humani, kulturološki i racionalni čin. Narodi, uglavnom, veličaju svoje korifeje i utemeljivače svoje civilizacije. Raznim povodima i na razne načine, oni pokušavaju da sjećanje na njih održe vitalnim i živim. Takva tradicija prouzrokuje ponos, pozitivnu hvalisavost i kolektivno poštivanje vrijednosti preostalih od njih. Ona takođe podstiče i pažnju drugih naroda prema njima i njihovim vrijednostima, a to je upravo ono na šta Časni Kur'an, prilikom hvalisanja izvornih strateških usmjerenja Božijih poslanika, Njegovih prijatelja i ostalih dobrih ljudi, kroz propovijedanje glavnih događaja u njihovim životima, obraća posebnu pažnju.